

Tere hommikust, austatud külalised! Mul on hea meel, et saan siin viibida ja sellel konverentsil osaleda. Eurocare teeb palju tööd selle nimel, et luua platvorm, mis võimaldaks meil tulla kokku ja jätkata tööd ühise eesmärgi saavutamiseks – alkoholist põhjustatud kahju vähendamiseks Euroopas. Ma tänan teid selle eest.

Maailma Terviseorganisatsiooni andmetel on alkohol Euroopas tähtsuselt kolmas haiguste ja suremuse riskitegur. Euroopas juuakse jätkuvalt kaks korda rohkem alkoholi kui maailmas keskmiselt: 2010. aastal tarbiti Euroopas 10,2 liitrit puhast alkoholi inimese kohta ja meie ühine liigtarbimine läks Euroopale maksma 156 (sada viiskümmend kuus) miljardit eurot, avaldades töövõime vähenemises, haigustes ja enneaegsetes surmades. Alkoholi liigtarbimine on kulukas harjumus!

Meile väidetakse sageli, et alkoholi rolli ühiskonnas on peaaegu võimatu muuta, sest alkoholil on olnud nii pikka aega oma koht Euroopa riikide kultuurielus, kulinaarias ja põllumajanduses. Alkohol on toonud põllumajandus- ja tööstusettevõtetele suurt tulu ning alkoholiga seotud majandussektorites on loodud palju töökohti.

Arvestades aga 21. sajandi arvukaid keerukaid demograafilisi ja majandusprobleeme, peame alkoholitööstuse mainekujunduslikud kavatsused läbi nägema ning ühiselt uuesti ja põhjalikult kaaluma, milline roll peaks alkoholil olema Euroopa kultuuris ja traditsioonides. Meie kui poliitikakujundajad, seadusandluse mõjutajad ja teadlased peame aitama ümber mõtestada alkoholi osa kultuuris ja traditsioonides ning võtma endale vastutuse teistsuguste poliitiliste meetmete ja õigusaktide eest, kui selgub, et alkoholist saadavad tulud ei kata täielikult alkoholi liigtarbimisest tingitud kahjusid. Et alkoholi roll meie riikide majanduses ja kultuuris muutuks, peab muutuma ka seadusandlik ja poliitiline keskkond.

Mis aitaks meil erinevaid sidusrühmi veenda, et alkoholi liigtarbimine võib pikas plaanis osutada ühitamatuks uuendusliku, haritud ja kohanemisvõimelise tööjõuga, mida me Euroopa strateegiliste dokumentide kohaselt vajame?

Kohanemisvõimeline ja tark töötaja vajab hästi töötavat aju. Ehk pakub uusi, veenvaid vaatenurki see, kui uurida lähemalt, kuidas alkohol aju arengut mõjutab? Kui ma olin 1990ndate algul Eestis meditsiinitudeng, ei õpetatud veel korrapäraselt alkoholi mõju nooruki aju arengule.

Alles viimastel aastakümnetel on saanud täiesti selgeks, et aju eesmine osa, mida nimetatakse eesajukooreks, on üks viimaseid ajupiirkondi, mis noorukieas läbib närviühenduste ümber müeliinkesta moodustumise protsessi, ja see ajupiirkond küpseb inimese kahekümnendate aastate keskpaigani. See tähendab, et puberteedieas, mil paljudes Euroopa riikides kompavad noorukid piire ja tarvivad liiga palju alkoholi, need 21. sajandil eluga toimetuleku seisukohalt otsustava tähtsusega ajuosad alles arenevad ja küpsevad. Etanool aga, nagu me kõik juba ammu teame, ei ole arenevatele elunditele hea; see on põhjus, miks last ootavatel naistel soovitatakse alkoholi vältida.

Eesajukoor vastutab inimeste mõningate tähtsaimate funktsioonide eest: siia koondub töödeldav aistinguteave, mille tulemusena moodustuvad tajud, toimub teadlik tähelepanu keskendamine, kontrollitakse impulsse ja tehakse otsuseid. Eesajukoor on tahtejõu, enesekontrolli ja eesmärkide saavutamise võime keskus. Tegeledes mitmesuguste teabevoogudega töömälus, on eesajukoorel täita oluline osa loovuses ja uuenduslikkuses.

Maailm muutub ja meie ees on uued lahendamist vajavad küsimused, mis on seotud üleilmastumise, digiteerimise ning töö ja töökohtade korraldamise viisi kiirete muutustega. Tulevased töötajate põlvkonnad vajavad üha enam seda, et nende eesajukoore reguleeritavad protsessid toimiksid täies mahus. Praeguse alkoholitarbimise ja alkoholiga seotud kultuuritraditsioonide tõttu ohustab aga meie tulevast tööjõudu nüüdses üleilmastunud, digitaalses ja juhtimisfunktsioonile orienteeritud töömaailmas edukaks toimetulekuks vajalike kognitiivsete oskuste nappus.

Kahjuks on alkoholi mõju töötajate tervise ja üldise majandusarengu vahelisele seosele endiselt nišiteema. Ikka veel ei ole piisavalt laialdaselt teadvustatud, et alkohol takistab inimese arengut igal tasandil. See kahjustab loote elundite ja teismelise aju arengut ning pärsib täiskasvanu kohanemist 21. sajandi tööeluga. Alkohol takistab sotsiaalset arengut perekonnas ja alkoholi liigtarbimine võib olla takistuseks kogu ühiskonnas, mis seeläbi kaotab oma tööjõu väärtuslikku tootlikkust ja uuendusvõimekust.

Kas me saame midagi ette võtta?

Alkoholi ja selle liigtarbimisega seotud probleemidele on olemas tuntud ja tõenduspõhised rahvastiku tasandi lahendused, mida on korduvalt paljudes riikides kasutatud.

Me teame, et alkoholi liigtarbimise epideemiad on sageli tingitud alkoholi pakkumisest ja kättesaadavusest. Alkoholi pakkumist on võimalik mõjutada ning seda ongi mitmesugustel viisidel tehtud eeskirjade ja õigusaktidega, millega valitsused reguleerivad alkoholi müüki. Me arutame paljusid neid õigusakte ja lahendusi sellel konverentsil – meile räägitakse kindlasti hinnakujunduse strateegiatest ning õigusaktidest, mis reguleerivad alkoholi reklaamimist ja kättesaadavust. Need meetmed on sageli lihtsad, kuid ometi pole neid lihtne rakendada. Paljud otsustajad ja koguni terved organisatsioonid lihtsalt ei tea, et alkoholi osa ühiskonnas ei ole ajaloo ja traditsiooniga seotud vääramatu jõud ning poliitikaga saab tegelikult vähendada alkoholi kahjulikke tagajärgi.

Euroopa riikide valitsustel ja Euroopa Komisjonil on võimalik märkimisväärselt mõjutada alkoholikaupluste tegevust ja alkoholireklaamide näitamist Euroopas. Jah, alkoholitootjad maksavad ühiskonnale makse ja pakuvad töökohti, kuid ühiskonnale ja üksikisikutele praeguse alkoholitarbimisega tekitatav kahju kaalub need hüved kaugelt üles.

Meil on vaja ühiselt teha palju tööd.

1. Esiteks tuleb meil luua tugevamad partnerlussuhted ja harida poliitilisi ringkondi väljaspool tervishoiusektorit. Tööandjate liitude, ametiühingute ja erasektori laiem kaasamine võib aidata meil teadvustada alkoholist põhjustatud kahju kui majandusarengu küsimust.

2. Teiseks aitaksid ühiselt välja töötatud lõppeesmärk ja strateegia koondada inimesi ühise eesmärgi ümber ning harida ja kaasata väljaspool tervishoiusektorit tegutsevaid inimesi, kes ei pruugi veel mõista alkoholipoliitika loogikat, kuid kellel on vaja näha suurt pilti, et meiega kaasa tulla.

a. Rääkides Eestist kui riigist, mida ma kõige paremini tunnen, võin kinnitada, et tänu esimese alkoholipoliitika rohelise raamatu koostamise väga avalikule ja kaasavale protsessile on poliitikute ja parlamendierakondade teadlikkus viimase kolme aasta jooksul märgatavalt kasvanud.

I. Kuigi valitsus ei ole seni kiirustanud alkoholipoliitikas suuri muudatusi tegema, on

kodanikuühiskonna organisatsioonid ja kohalikud omavalitsused hakanud astuma samme, mis on ajendatud alkoholipoliitika rohelises raamatus esitatud tervikkavast.

II. Tänu kodanikuühiskonna kasvanud teadlikkusele peatati meil mitu hiljutist alkoholitööstuse kampaaniat, sest avalikkus mõistis hukka õlle seostamise isamaaliste sündmustega. Selliste inimeste nagu Eurocare'i asepresidendi Lauri Beekmanni eestvedamisel on hakatud üha rohkem tähelepanu pöörama sellele, kui palju raha kulutab avalik sektor alkoholile.

III. Ka kohalikud omavalitsused on initsiatiivi näidanud. Näiteks põhjustas möödunud suvel üldsuse pahameele avalikes kohtades alkoholi tarbimise üleriigiline legaliseerimine – varem ei olnud see lubatud. Paljud kohalikud omavalitsused võtsid meetmeid ja kehtestasid oma territooriumil kohe ulatuslikud alad, kus alkoholi tarvitamine avalikes kohtades uuesti keelustati. Keskvalitsus oli lõpuks sunnitud seda arvestama ja avalikes kohtades alkoholi tarvitamise kogu riigis taas keelama.

III. Parlamendivalimiste lähenedes on Eesti pealinn Tallinn teinud ettepaneku piirata pühapäeviti alkoholi jaemüüki ja hakata vähendama alkoholi müügikohtade arvu. Kuigi seda ettepanekut võib pidada politiseerituks ja valimistega seotuks, aitab arutelu selle üle suurendada üldsuse teadlikkust.

3. Lõpetuseks: me vajame Euroopa tasandil strateegiat ja ühist lõppeesmärki, et valitsused teadvustaksid alkoholi Euroopa probleemina ja asuksid seda ühiselt lahendama. Praeguse killustatuse tõttu ohustab riikide eraldiseisvaid strateegiaid ja raskelt saavutatud poliitilisi võite piiriülene kaubandus, mis on sageli kasulik suurtele rahvusvahelistele ettevõtetele, kes on võimelised oma huvides mõjutama valitsust mõlemal pool piiri ning kahjustama Euroopa inimeste tervist ja heaolu. Tubaka näitel teame, et palju lihtsam oli kehtestada siseruumides suitsetamise ja tubakatoodete reklaamimise keeld Euroopa direktiivide kaudu.

Kui me tegeleme alkoholiprobleemiga Euroopas ühiselt, oleme tugevamad ja saame algusest peale hõlmata mitmeid vajalikke vaatenurki.

Euroopas, kus endiselt lahendatakse majanduskriisiga seotud probleeme, on alkoholist põhjustatud kahju vähendamine oluline selleks, et kooskõlas Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkidega aidata tagada tervet tööjõudu ja vähendada kulutusi tervishoiuteenustele.

Soovin meile kõigile järgmiseks kaheks päevaks palju viljakaid, inspireerivaid ja rikastavaid vestlusi; jätkakem seda tööd, mis meid täna siia tõi. Tänan tähelepanu eest!